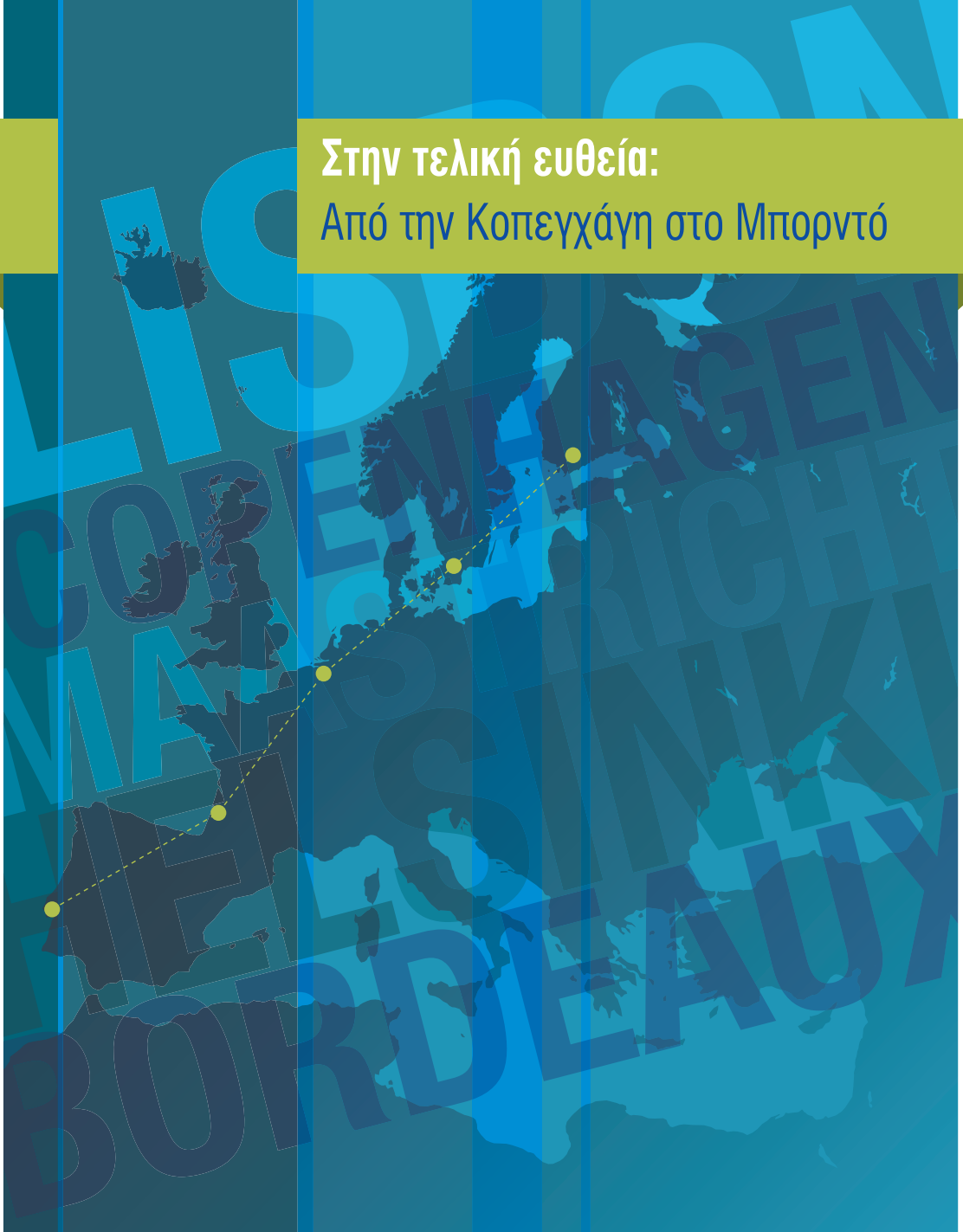

Στην τελική ευθεία: Από την Κοπεγχάγη στο Μπορντό

Προς έναν ευρωπαϊκό χώρο για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση παίζει καθοριστικό ρόλο στις προσπάθειες της Ευρώπης να επανατοποθετηθεί στην παγκόσμια οικονομία και να ανταποκριθεί στις κοινωνικές προκλήσεις που θέτουν οι γιγασκουσες κοινωνίες. Για να δημιουργηθεί η βάση γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται για την ευημερία της Ευρώπης, οι αρμόδιοι υπουργοί και οι κοινωνικοί εταίροι της Ευρώπης, μαζί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμφώνησαν το 2002 στην Κοπεγχάγη να αναλάβουν κοινή πολιτική δράση για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η ανά διετία επισκόπηση της προόδου που επιτυγχάνεται στο πλαίσιο αυτής της «διαδικασίας της Κοπεγχάγης» – πιο πρόσφατα στο Μπορντό το Νοέμβριο του 2008 – επικεντρώνεται στην ποιότητα, την ελκυστικότητα και τη χρηστή διαχείριση της επαγγελματικής κατάρτισης, και εξετάζει κατά πόσον τηρούνται οι προθεσμίες για την υλοποίηση των κοινών ευρωπαϊκών αρχών και την εφαρμογή κοινών εργαλείων. Τα κράτη που συμμετέχουν επιδιώκουν επίσης να εξασφαλίσουν την πρόσβαση όλων των πολιτών στην κατάρτιση, και να επιτύχουν τη συνάφεια της προσφερόμενης κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η ανά διετία ανάλυση που πραγματοποιεί το Cedefop, καθώς και η αυτο-αξιολόγηση των χωρών, δείχνουν ότι το 2008 είχε επιτευχθεί σε αρκετά μεγάλο βαθμό μια ευθυγράμμιση των εθνικών προτεραιοτήτων με τους ευρωπαϊκούς στόχους. Ο ρυθμός προόδου μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα, όμως σιγά-σιγά αρχίζει να δημιουργείται μια επαγγελματική κατάρτιση, που διαπνέεται από κοινές ευρωπαϊκές ιδέες.

Πρόοδος στην υλοποίηση ευρωπαϊκών εργαλείων

Κεντρική θέση στη διαδικασία της Κοπεγχάγης κατέχουν τα κοινά ευρωπαϊκά εργαλεία, που βασίζονται στα αποτελέσματα της μάθησης, και όχι την προέλευσή της (τόπος και χρόνος σπουδών, κλπ.).

Η επικέντρωση στα αποτελέσματα της μάθησης επηρεάζει τόσο το περιεχόμενο όσο και την οργάνωση της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Όσον αφορά τη διαμόρφωση και εφαρμογή των κοινών εργαλείων, τα κράτη έχουν επιτύχει σημαντική πρόοδο.

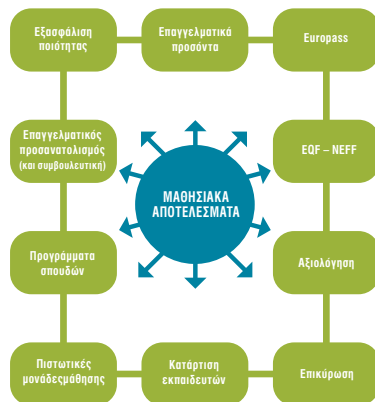
Οι αρχές του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων (ΕΠΕΠ) είναι σήμερα ευρέως αποδεκτές – μάλιστα αρχίζει να θεωρείται σημείο αναφοράς και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ΕΠΕΠ στοχεύει να δημιουργήσει «γέφυρες» μεταξύ όλων των τύπων μάθησης. Όλες σχεδόν οι χώρες αναπτύσσουν πλέον εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων, τα οποία συνδέονται με το ΕΠΕΠ.

Η επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης αποτελεί προτεραιότητα σε όλες σχεδόν τις χώρες. Σε ορισμένες, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν ήδη να επιδιώξουν τον προσδιορισμό, την αξιολόγηση και την επικύρωση των εμπειριών τους. Άλλες χώρες βρίσκονται στο στάδιο των συζητήσεων και του προγραμματισμού.

Το Europass χρησιμοποιείται και στις 32 χώρες που συμμετέχουν στη διαδικασία της Κοπεγχάγης. Η επιτυχία του αποδεικνύεται από τη σταθερά αυξανόμενη χρήση του. Από το 2005, περισσότεροι από 12 εκατομμύρια πολίτες έχουν επισκεφθεί τον δικτυακό τόπο Europass του Cedefop (<http://europass.cedefop.europa.eu>), αριθμός ο οποίος ξεπέρασε κάθε προσδοκία. Ιδιαίτερη επιτυχία σημειώνει το «Ευρωπαϊκό Βιογραφικό».

Τα συστήματα μεταφοράς διδακτικών μονάδων δεν είναι ακόμη ευρέως διαδεδομένα στα ευρωπαϊκά συστήματα ΕΕΚ. Η ωρίμανση του ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς διδακτικών μονάδων για την επαγγελματική κατάρτιση (ECVET) απαιτεί ακόμη σημαντικό έργο. Αποτελέσματα αναμένονται σήμερα από πειραματικά σχέδια που δοκιμάζουν το ECVET στην πράξη.

Η εμπιστοσύνη στην ποιότητα των επικυρωμένων αποτελεσμάτων της μάθησης είναι απαραίτητη για την επιτυχία των κοινών ευρωπαϊκών εργαλείων. Πολλές χώρες θεωρούν ότι το έργο δημιουργίας εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων, η διαμόρφωση νέων προτύπων και προγραμμάτων σπουδών, καθώς και η αύξηση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων, συμβάλλουν στην ποιότητα της παρεχόμενης κατάρτισης. Υπάρχει τάση παρακολούθησης και αξιολόγησης της κατάρτισης σύμφωνα με το Κοινό Πλαίσιο Διασφάλισης της Ποιότητας. Παράλληλα, αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στον καθοριστικό ρόλο των εκπαιδευτών, στους οποίους γίνονται προσπάθειες να παράσχονται εφόδια για τους νέους, πολύπλοκους ρόλους που αναλαμβάνουν.

ΕΠΕΠ: προς την εθνική υλοποίηση

Επικύρωση της γνώσης που αποκτάται από πείρα: υψηλή προτεραιότητα

Europass: μια απτή προσφορά στους πολίτες

Σύστημα μεταφοράς διδακτικών μονάδων

Διασφάλιση της ποιότητας: το κλειδί της επιτυχίας

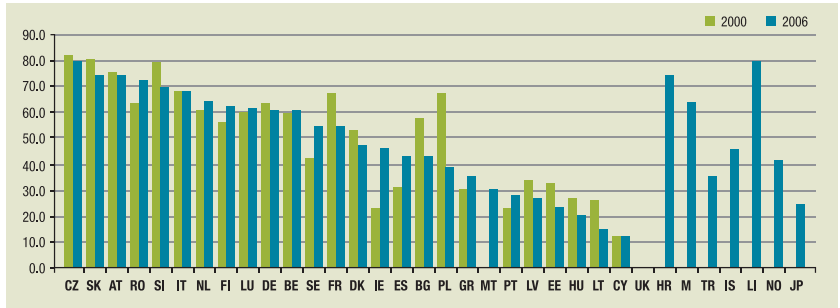
Εθνικές προτεραιότητες - προκλήσεις και πρόοδος

Ο αριθμός των αποφοίτων
ποικίλλει

Ανάπτυξη και αύξηση της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης

Ποσοστό μεγαλύτερο του 50 % των αποφοίτων της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ προέρχεται από προγράμματα επαγγελματικής και προεπαγγελματικής εκπαίδευσης, αλλά με σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών.

Απόφοιτοι επαγγελματικής εκπαίδευσης ως % του συνόλου των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επίπεδο ISCED 3, 2000 και 2006

Πηγή: Eurostat (UOE), 2000 και 2006, για Αυστρία (AT) και Ουγγαρία (HU) δεδομένα του 2001, μη διαθέσιμα δεδομένα για Ηνωμένο Βασίλειο (UK) και Μάλτα (MT) (2000)

Δημογραφική παρακμή
και αύξηση των αναγκών
σε δεξιότητες

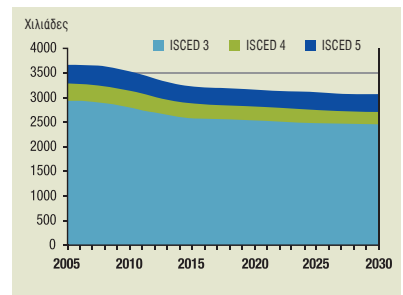
Οι περισσότερες χώρες προσπαθούν να προσελκύσουν πιο πολλούς νέους με κάθε είδους δεξιότητες και υπόβαθρο στην επαγγελματική εκπαίδευση. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν ακόμη περισσότερες προσπάθειες, ιδίως δεδομένου της γήρανσης του πληθυσμού και των αυξημένων αναγκών σε επαγγελματικές δεξιότητες.

Εάν τα ποσοστά συμμετοχής και αποφοίτησης από την επαγγελματική εκπαίδευση παραμείνουν σταθερά, ο αριθμός των αποφοίτων της ανώτερης δευτεροβάθμιας κατάρτισης αναμένεται να μειωθεί κατά 500 000 από το 2005 έως το 2030, με την εντονότερη μείωση να παρατηρείται κατά το διάστημα 2009-15.

Οι ανάγκες για δεξιότητες θα αυξηθούν έντονα σε όλους τους τομείς και τα επαγγέλματα. Κατά το διάστημα 2006-20, οι μισές από τις νέες θέσεις εργασίας που θα προκύψουν (λόγω ανάπτυξης ή λόγω αντικατάστασης ατόμων που εγκαταλείπουν την αγορά εργασίας) αναμένεται ότι θα απαιτούν προσόντα μέσου επιπέδου—ιδίως επαγγελματικά προσόντα.

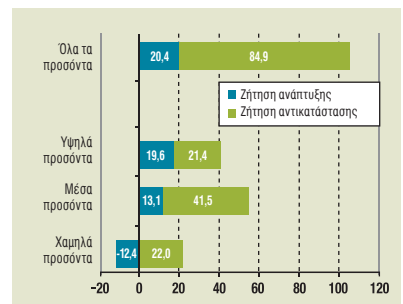
Η μείωση του αριθμού των ατόμων που εισέρχονται στην αγορά εργασίας με επαγγελματικά προσόντα, η υψηλή ζήτηση αντικατάστασης και οι αυξανόμενες απαιτήσεις σε δεξιότητες έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην προσφορά εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, επιδείνοντας την απειλή να δημιουργηθούν ελλείψεις σε κατάλληλο εργατικό δυναμικό. Ο κίνδυνος είναι πραγματικός, καθώς στην Ευρώπη υπάρχουν ήδη 78 εκατομμύρια εργαζομένων χαμηλής ειδίκευσης στον ενεργό πληθυσμό ηλικίας 25-64 ετών.

Αριθμός αποφοίτων ΕΕΚ (15-24), ΕΕ, ανά επίπεδα ISCED, 2005-2030

Πηγή: Cedefop, 2008 (α)

Ζήτηση ανά επίπεδο προσόντων, ΕΕ, 2006-2020, αλλαγή σε χιλιάδες

Πηγή: Cedefop, 2008 (β)

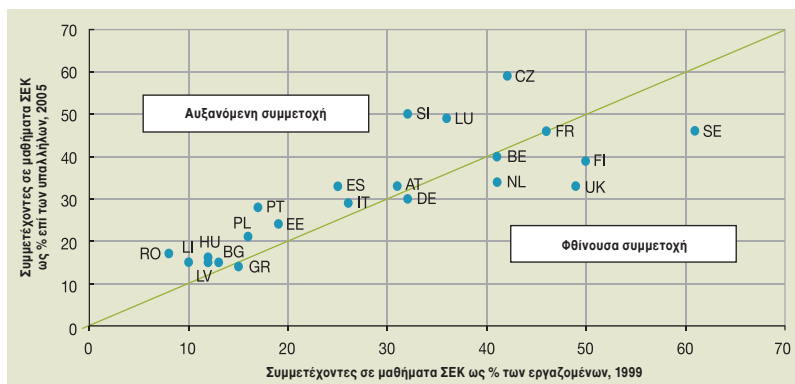
Αυξανόμενη
έλλειψη δεξιοτήτων

Μεγαλύτερη συμμετοχή στη συνεχιζόμενη κατάρτιση στα περισσότερα κράτη μέλη

Αύξηση συμμετοχής και επενδύσεων στη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση

Το 2005, το 33% των υπαλλήλων της ΕΕ συμμετείχαν σε μαθήματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (ΣΕΚ) που διοργανώθηκαν από επιχειρήσεις. Τα κράτη μέλη που εντάχθηκαν πιο πρόσφατα στην ΕΕ καλύπτουν την υστέρησή τους, ορισμένα επενδύοντας περισσότερο στο ανθρώπινο δυναμικό. Σε άλλα κράτη μέλη όμως, με παραδοσιακά υψηλή συμμετοχή στη συνεχιζόμενη κατάρτιση, τα ποσοστά συμμετοχής μειώθηκαν.

Εργαζόμενοι που συμμετείχαν σε μαθήματα συνεχιζόμενης κατάρτισης ως % του συνόλου (όλες οι επιχειρήσεις), ΕΕ, 1999 και 2005

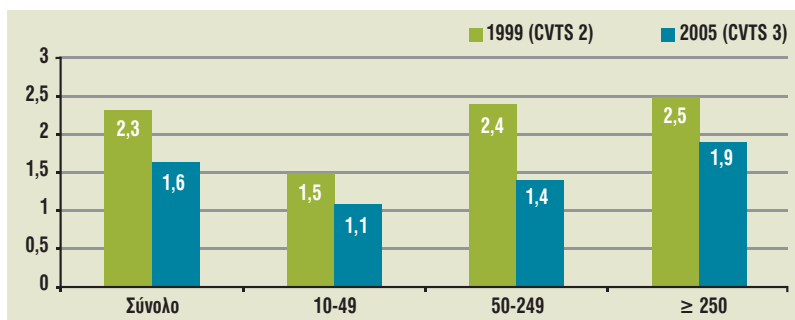
Πηγή: Eurostat, CVTS 1999 και 2005, τα δεδομένα του 2005 δεν είναι τελικά

Σημείωση: Η Δανία (DK) και η Νορβηγία (NO) δεν περιλαμβάνονται λόγω της περιορισμένης συγκρισιμότητας των δεδομένων του 1999 και του 2005. Δεν υπάρχουν δεδομένα για το 1999 για την Κύπρο (CY), τη Μάλτα (MT) και τη Σλοβακία (SK). Δεν υπάρχουν δεδομένα για το 2005 για την Ιρλανδία (IE).

Οι επιχειρήσεις επενδύουν λιγότερο στην κατάρτιση

Οι δαπάνες των επιχειρήσεων για τη συνεχιζόμενη κατάρτιση μειώθηκαν στην ΕΕ από 2,3% του κόστους εργασίας το 1999 σε 1,6% το 2005, με τη μεγαλύτερη μείωση να παρατηρείται σε επιχειρήσεις μεσαίου μεγέθους.

Δαπάνες των επιχειρήσεων σε ΣΕΚ ως % του συνολικού κόστους εργασίας ανά μέγεθος επιχειρήσεων, ΕΕ 25, 1999 και 2005

Πηγή: Eurostat, CVTS 1999 και 2005

Σημείωση: Τα δεδομένα του 2005 είναι προσωρινά.

Νέοι μηχανισμοί χρηματοδότησης

Ως απάντηση, οι χώρες ενθαρρύνουν τον μεγαλύτερο επιμερισμό της ευθύνης για την κατάρτιση μεταξύ κράτους, επιχειρήσεων και εργαζομένων. Αναπτύσσουν πολιτικές επιμερισμού του κόστους και νέα εργαλεία, όπως φορολογικά κίνητρα, κουπόνια μάθησης, λογαριασμούς κατάρτισης, προγράμματα αποταμίευσης και δάνεια, τα οποία συχνά συνδυάζονται μεταξύ τους. Τα κλαδικά ταμεία κατάρτισης, τα οποία αποτελούν αντικείμενο κοινής διαχείρισης με τους κοινωνικούς εταίρους, βελτιώνουν την συνάφεια της κατάρτισης με τις κλαδικές ανάγκες.

**Διά βίου μάθηση για όλους
– ειδικές πρωτοβουλίες
για ευάλωτες ομάδες**

Πρόσβαση στην κατάρτιση: το θέμα της ισότητας

Αυξάνουν οι προσφερόμενες δυνατότητες κατάρτισης και στήριξης για εργαζόμενους χαμηλής ειδίκευσης, μέλη εθνικών μειονοτήτων, άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και άτομα με αναπηρίες. Τα μέτρα αυτά διευκολύνουν τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία ή την επάνοδο στην εκπαίδευση και κατάρτιση και την αγορά εργασίας.

Ορισμένες χώρες (επαν)εισάγουν τη μαθητεία ή την εναλλασσόμενη κατάρτιση για να ενθαρρύνουν τους ενδιαφερομένους να παραμείνουν ή να επανέλθουν στην εκπαίδευση και κατάρτιση. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός στηρίζει τις επιλογές στην εργασία και στη μάθηση, ενώ η επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης θεωρείται εργαλείο για την καλύτερη χρήση των δεξιοτήτων και των γνώσεων που αποκτώνται στην αγορά εργασίας. Υπάρχει τάση συνδυασμού της ειδικής στήριξης, του επαγγελματικού προσανατολισμού και της εκμάθησης γλωσσών, ώστε να μπορούν οι εργαζόμενοι να επιτύχουν οπουδήποτε στην ΕΕ.

**Εκμάθηση ξένων γλωσσών
και κινητικότητα:
μια μόνιμη πρόκληση**

Προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της κινητικότητας

Οι γλωσσικές δεξιότητες είναι απαραίτητες για την κινητικότητα, τόσο στη μάθηση όσο και στην εργασία, αλλά και για την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Στόχος της ΕΕ είναι να μαθαίνουν οι πολίτες τουλάχιστον δύο ξένες γλώσσες. Όμως αυτό αφορά μόνον το 28 % των σπουδαστών της ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης. Σχεδόν τα δύο τρίτα μαθαίνουν μία γλώσσα και το 6 % καμία. Για την προώθηση της κινητικότητας, ορισμένες χώρες περιλαμβάνουν την εκμάθηση ξένων γλωσσών και στην κατάρτιση των εκπαιδευτών.

Η διασυνοριακή μάθηση μπορεί να αναπτύξει τις προσωπικές, επαγγελματικές και διαπολιτισμικές δεξιότητες. Παρότι όλες οι χώρες υποστηρίζουν την κινητικότητα, μόνον το 0,3% των σπουδαστών συμμετέχει σε προγράμματα κινητικότητας της ΕΕ (Leonardo da Vinci).

**Βελτίωση των
αποδεικτικών στοιχείων
που αφορούν την ΕΕΚ**

Καλύτερη παρακολούθηση των επιδόσεων

Πολλά κράτη μέλη βελτίωσαν τα πολιτικά και νομικά πλαίσια, που επιτρέπουν τη συλλογή δεδομένων, και ανέπτυξαν ολοκληρωμένα στατιστικά συστήματα για την εκπαίδευση και κατάρτιση. Τα εν λόγω συστήματα βασίζονται σε μητρώα και παρέχουν πιο συνολικά δεδομένα από ό,τι οι έρευνες. Περίπου 11 κράτη μέλη, καθώς και η Ισλανδία, η Νορβηγία και η Τουρκία, τάσσονται υπέρ της επέκτασης των σημερινών ευρωπαϊκών κριτηρίων αναφοράς ειδικά για την επαγγελματική εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Πηγές:

- Εκθέσεις γενικών διευθυντών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, 2008
- ReferNet Εθνικές εκθέσεις πολιτικής
- Cedefop. *Implications of demographic change for vocational education and training in the EU*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2008 (α) (υπό έκδοση)
- Cedefop. *Future skill needs in Europe: Focus on 2020*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2008 (β)

Για περισσότερες πληροφορίες: www.cedefop.europa.eu

Η επαγγελματική κατάρτιση πέρα από το 2010

**Συνέχεια, παγίωση
και αλλαγή:
έννοιες ασυμβίβαστες;**

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση διέρχεται αυτή την περίοδο μια συστημική αλλαγή, η οποία υποστηρίζεται δυναμικά από την ευρωπαϊκή συνεργασία. Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι χώρες επιθυμούν να συνεχίσουν τη διαδικασία μεταρρύθμισης. Οι κύριες προτεραιότητες της Ευρώπης θα εξακολουθήσουν να ισχύουν και μετά το 2010, αν και όχι ακριβώς με την ίδια σειρά, και με την προσθήκη νέων ζητημάτων.

Μετά το 2010, οι χώρες προβλέπουν ότι η εθνική και η ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα θα επικεντρωθούν στα εξής σημεία:

- **προγράμματα σπουδών και διδασκαλία που θα βασίζονται στα μαθησιακά αποτελέσματα**, καθώς και βελτίωση των μεθόδων μέτρησης, αξιολόγησης και επικύρωσης των προσόντων·
- συνέχιση της υλοποίησης κοινών **ευρωπαϊκών εργαλείων**, αρχών και κατευθύνσεων, καθώς και των εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων·
- δημιουργία καλύτερων **δεσμών μεταξύ της διαδικασίας της Κοπεγχάγης και της διαδικασίας της Μπολόνιας** (για την ανώτατη εκπαίδευση) ώστε τα ευρωπαϊκά εργαλεία να καταστούν πιο συνεκτικά και η επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης πιο διαδεδομένη·
- **ενίσχυση της ελκυστικότητας** της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης: βελτίωση της ποιότητάς της και επίτευξη της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ εμπιστοσύνης και ελέγχου, και μεταξύ αριστείας και ισότητας·
- επίλυση του διλήμματος που απαιτεί από τους **εκπαιδευτές** να είναι όχι μόνον εξαιρετικά ικανοί ως δάσκαλοι αλλά και ειδικοί στον συγκεκριμένο επαγγελματικό τομέα στον οποίο απασχολούνται·
- εξέταση του **περιεχομένου και της μεθοδολογίας** της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης·
- παροχή περισσότερων ευκαιριών κατάρτισης και μάθησης από γενιά σε γενιά **για τη στήριξη των πιο ευάλωτων** και ειδικότερα των εργαζόμενων χαμηλής ειδικότητας, εκείνων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, των εργαζόμενων μεγαλύτερης ηλικίας, των μεταναστών και όσων πρέπει να συνδυάσουν επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις·
- αύξηση της διασυννοριακής μάθησης και της επαγγελματικής **κινητικότητας**, με τη βελτίωση των δεξιοτήτων σε ξένες γλώσσες και την αναγνώριση των προσόντων που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό·
- βελτίωση της **διακυβέρνησης** σε όλα τα επίπεδα, με βάση την αυτονομία, την υπευθυνότητα, τις κοινοπραξίες μάθησης, και τη διασφάλιση αποδοτικής και ισότιμης κατανομής της **εθνικής και κοινοτικής χρηματοδότησης για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση**·
- **πρόβλεψη μελλοντικών δεξιοτήτων** και ενίσχυση της δυνατότητας απόκρισης της κατάρτισης στις ανάγκες της «οικονομίας της γνώσης» και στη δημογραφική αλλαγή.

Η παρακολούθηση των εξελίξεων, η από κοινού έρευνα και οι κοινές αξιολογήσεις, τα κριτήρια αναφοράς για την κατάρτιση και η βελτίωση των δεδομένων αποτελούν προϋποθέσεις για τη χάραξη της πολιτικής στον εν λόγω τομέα. Οι έννοιες και τα εργαλεία πρέπει να γίνουν κατανοητά από τους πολίτες προκειμένου οι Ευρωπαίοι να μπορέσουν να επωφεληθούν από αυτά - και αυτό απαιτεί χρόνο. Χρειάζεται να συνεχίσουμε τις προσπάθειες, να παγιώσουμε τις μέχρι τώρα μεταρρυθμίσεις και να προχωρήσουμε σε ακόμη μεγαλύτερες αλλαγές.

CEDEFOP

Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη
της Επαγγελματικής Κατάρτισης

Ευρώπης 123, 570 01 Θεσσαλονίκη ΕΛΛΑΔΑ
Τ.Θ. 22427, 551 02 Θεσσαλονίκη, ΕΛΛΑΔΑ
Τηλ. +30 2310490111, Fax +30 2310490020
E-mail: info@cedefop.europa.eu
www.cedefop.europa.eu

Διά βίου μάθηση για όλους
– ειδικές πρωτοβουλίες
για ευάλωτες ομάδες

Πρόσβαση στην κατάρτιση: το θέμα της ισότητας

Αυξάνουν οι προσφερόμενες δυνατότητες κατάρτισης και στήριξης για εργαζόμενους χαμηλής ειδίκευσης, μέλη εθνικών μειονοτήτων, άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και άτομα με αναπηρίες. Τα μέτρα αυτά διευκολύνουν τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία ή την επάνοδο στην εκπαίδευση και κατάρτιση και την αγορά εργασίας.

Ορισμένες χώρες (επαν)εισάγουν τη μαθητεία ή την εναλλασσόμενη κατάρτιση για να ενθαρρύνουν τους ενδιαφερομένους να παραμείνουν ή να επανέλθουν στην εκπαίδευση και κατάρτιση. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός στηρίζει τις επιλογές στην εργασία και στη μάθηση, ενώ η επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης θεωρείται εργαλείο για την καλύτερη χρήση των δεξιοτήτων και των γνώσεων που αποκτώνται στην αγορά εργασίας. Υπάρχει τάση συνδυασμού της ειδικής στήριξης, του επαγγελματικού προσανατολισμού και της εκμάθησης γλωσσών, ώστε να μπορούν οι εργαζόμενοι να επιτύχουν οπουδήποτε στην ΕΕ.

Συνέχεια, παγίωση
και αλλαγή:
έννοιες ασυμβίβαστες;

Εκμάθηση ξένων γλωσσών
και κινητικότητα:
μια μόνιμη πρόκληση

Πρώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της κινητικότητας

Οι γλωσσικές δεξιότητες είναι απαραίτητες για την κινητικότητα, τόσο στη μάθηση όσο και στην εργασία, αλλά και για την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Στόχος της ΕΕ είναι να μαθαίνουν οι πολίτες τουλάχιστον δύο ξένες γλώσσες. Όμως αυτό αφορά μόνον το 28 % των σπουδαστών της ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης. Σχεδόν τα δύο τρίτα μαθαίνουν μία γλώσσα και το 6 % καμία. Για την πρώθηση της κινητικότητας, ορισμένες χώρες περιλαμβάνουν την εκμάθηση ξένων γλωσσών και στην κατάρτιση των εκπαιδευτών.

Η διασυνοριακή μάθηση μπορεί να αναπτύξει τις προσωπικές, επαγγελματικές και διαπολιτισμικές δεξιότητες. Παρότι όλες οι χώρες υποστηρίζουν την κινητικότητα, μόνον το 0,3% των σπουδαστών συμμετέχει σε προγράμματα κινητικότητας της ΕΕ (Leonardo da Vinci).

Καλύτερη παρακολούθηση των επιδόσεων

Πολλά κράτη μέλη βελτίωσαν τα πολιτικά και νομικά πλαίσια, που επιτρέπουν τη συλλογή δεδομένων, και ανέπτυξαν ολοκληρωμένα στατιστικά συστήματα για την εκπαίδευση και κατάρτιση. Τα εν λόγω συστήματα βασίζονται σε μητρώα και παρέχουν πιο συνολικά δεδομένα από ό,τι οι έρευνες. Περίπου 11 κράτη μέλη, καθώς και η Ισλανδία, η Νορβηγία και η Τουρκία, τάσσονται υπέρ της επέκτασης των σημερινών ευρωπαϊκών κριτηρίων αναφοράς ειδικά για την επαγγελματική εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Πηγές:

- Εκθέσεις γενικών διευθυντών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, 2008
- ReferNet Εθνικές εκθέσεις πολιτικής
- Cedefop. *Implications of demographic change for vocational education and training in the EU*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2008 (α) (υπό έκδοση)
- Cedefop. *Future skill needs in Europe: Focus on 2020*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2008 (β)

Για περισσότερες πληροφορίες: www.cedefop.europa.eu

Η επαγγελματική κατάρτιση πέρα από το 2010

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση διέρχεται αυτή την περίοδο μια συστημική αλλαγή, η οποία υποστηρίζεται δυναμικά από την ευρωπαϊκή συνεργασία. Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι χώρες επιθυμούν να συνεχίσουν τη διαδικασία μεταρρύθμισης. Οι κύριες προτεραιότητες της Ευρώπης θα εξακολουθήσουν να ισχύουν και μετά το 2010, αν και όχι ακριβώς με την ίδια σειρά, και με την προσθήκη νέων ζητημάτων.

Μετά το 2010, οι χώρες προβλέπουν ότι η εθνική και η ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα θα επικεντρωθούν στα εξής σημεία:

- **προγράμματα σπουδών και διδασκαλία που θα βασίζονται στα μαθησιακά αποτελέσματα**, καθώς και βελτίωση των μεθόδων μέτρησης, αξιολόγησης και επικύρωσης των προσόντων
- συνέχιση της υλοποίησης κοινών **ευρωπαϊκών εργαλείων**, αρχών και κατευθύνσεων, καθώς και των εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων
- δημιουργία καλύτερων **δεσμών μεταξύ της διαδικασίας της Κοπεγχάγης και της διαδικασίας της Μπολόνιας** (για την ανώτατη εκπαίδευση) ώστε τα ευρωπαϊκά εργαλεία να καταστούν πιο συνεκτικά και η επικύρωση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης πιο διαδεδομένη
- **ενίσχυση της ελκυστικότητας** της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης: βελτίωση της ποιότητάς της και επίτευξη της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ εμπιστοσύνης και ελέγχου, και μεταξύ αριστείας και ισότητας
- επίλυση του διλήμματος που απαιτεί από τους **εκπαιδευτές** να είναι όχι μόνον εξαιρετικά ικανοί ως δάσκαλοι αλλά και ειδικοί στον συγκεκριμένο επαγγελματικό τομέα στον οποίο απασχολούνται
- εξέταση του **περιεχομένου και της μεθοδολογίας** της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
- παροχή περισσότερων ευκαιριών κατάρτισης και μάθησης από γενιά σε γενιά **για τη στήριξη των πιο ευάλωτων** και ειδικότερα των εργαζόμενων χαμηλής ειδίκευσης, εκείνων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, των εργαζόμενων μεγαλύτερης ηλικίας, των μεταναστών και όσων πρέπει να συνδυάσουν επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις
- αύξηση της διασυνοριακής μάθησης και της επαγγελματικής **κινητικότητας**, με τη βελτίωση των δεξιοτήτων σε ξένες γλώσσες και την αναγνώριση των προσόντων που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό
- βελτίωση της **διακυβέρνησης** σε όλα τα επίπεδα, με βάση την αυτονομία, την υπευθυνότητα, τις κοινοπραξίες μάθησης, και τη διασφάλιση αποδοτικής και ισότιμης κατανομής της **εθνικής και κοινοτικής χρηματοδότησης για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση**
- **πρόβλεψη μελλοντικών δεξιοτήτων** και ενίσχυση της δυνατότητας απόκρισης της κατάρτισης στις ανάγκες της «οικονομίας της γνώσης» και στη δημογραφική αλλαγή.

Η παρακολούθηση των εξελίξεων, η από κοινού έρευνα και οι κοινές αξιολογήσεις, τα κριτήρια αναφοράς για την κατάρτιση και η βελτίωση των δεδομένων αποτελούν προϋποθέσεις για τη χάραξη της πολιτικής στον εν λόγω τομέα. Οι έννοιες και τα εργαλεία πρέπει να γίνουν κατανοητά από τους πολίτες προκειμένου οι Ευρωπαίοι να μπορέσουν να επωφεληθούν από αυτά - και τούτο απαιτεί χρόνο. Χρειάζεται να συνεχίσουμε τις προσπάθειες, να παγιώσουμε τις μέχρι τώρα μεταρρυθμίσεις και να προχωρήσουμε σε ακόμη μεγαλύτερες αλλαγές.

Στην τελική ευθεία:
Από την Κοπεγχάγη στο Μπορντό

Προς έναν ευρωπαϊκό χώρο για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση παίζει καθοριστικό ρόλο στις προσπάθειες της Ευρώπης να επανατοποθετηθεί στην παγκόσμια οικονομία και να ανταποκριθεί στις κοινωνικές προκλήσεις που θέτουν οι γηράσκουσες κοινωνίες. Για να δημιουργηθεί η βάση γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται για την ευημερία της Ευρώπης, οι αρμόδιοι υπουργοί και οι κοινωνικοί εταίροι της Ευρώπης, μαζί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμφώνησαν το 2002 στην Κοπεγχάγη να αναλάβουν κοινή πολιτική δράση για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η ανά διετία επισκόπηση της προόδου που επιτυγχάνεται στο πλαίσιο αυτής της «διαδικασίας της Κοπεγχάχης» – πιο πρόσφατα στο Μπορντό το Νοέμβριο του 2008 – επικεντρώνεται στην ποιότητα, την ελκυστικότητα και τη χρηστή διαχείριση της επαγγελματικής κατάρτισης, και εξετάζει κατά πόσον τηρούνται οι προθεσμίες για την υλοποίηση των κοινών ευρωπαϊκών αρχών και την εφαρμογή κοινών εργαλείων. Τα κράτη που συμμετέχουν επιδιώκουν επίσης να εξασφαλίσουν την πρόσβαση όλων των πολιτών στην κατάρτιση, και να επιτύχουν τη συνάφεια της προσφερόμενης κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η ανά διετία ανάλυση που πραγματοποιεί το Cedefop, καθώς και η αυτο-αξιολόγηση των χωρών, δείχνουν ότι το 2008 είχε επιτευχθεί σε αρκετά μεγάλο βαθμό μια ευθυγράμμιση των εθνικών προτεραιοτήτων με τους ευρωπαϊκούς στόχους. Ο ρυθμός προόδου μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα, όμως σιγά-σιγά αρχίζει να δημιουργείται μια επαγγελματική κατάρτιση, που διαπνέεται από κοινές ευρωπαϊκές ιδέες.

Πρόοδος στην υλοποίηση ευρωπαϊκών εργαλείων

Κεντρική θέση στη διαδικασία της Κοπεγχάγης κατέχουν τα κοινά ευρωπαϊκά εργαλεία, που βασίζονται στα αποτελέσματα της μάθησης, και όχι την προέλευσή της (τόπος και χρόνος σπουδών, κλπ.).

Η επικέντρωση στα *αποτελέσματα* της μάθησης επηρεάζει τόσο το περιεχόμενο όσο και την οργάνωση της εκπαίδευσης και κατάρτισης. Όσον αφορά τη διαμόρφωση και εφαρμογή των κοινών εργαλείων, τα κράτη έχουν επιτύχει σημαντική πρόοδο.

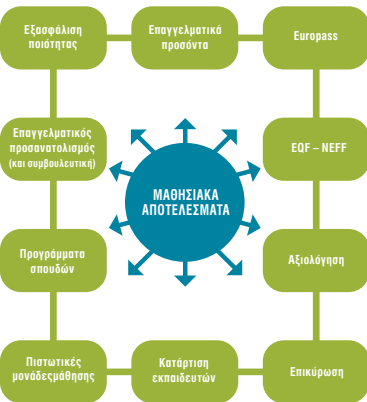
Οι αρχές του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων (ΕΠΕΠ) είναι σήμερα ευρέως αποδεκτές – μάλιστα αρχίζει να θεωρείται σημείο αναφοράς και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ΕΠΕΠ στοχεύει να δημιουργήσει «γέφυρες» μεταξύ όλων των τύπων μάθησης. Όλες σχεδόν οι χώρες αναπτύσσουν πλέον εθνικά πλαίσια επαγγελματικών προσόντων, τα οποία συνδέονται με το ΕΠΕΠ.

Η επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης αποτελεί προτεραιότητα σε όλες σχεδόν τις χώρες. Σε ορισμένες, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν ήδη να επιδιώξουν τον προσδιορισμό, την αξιολόγηση και την επικύρωση των εμπειριών τους. Άλλες χώρες βρίσκονται στο στάδιο των συζητήσεων και του προγραμματισμού.

Το Europass χρησιμοποιείται και στις 32 χώρες που συμμετέχουν στη διαδικασία της Κοπεγχάγης. Η επιτυχία του αποδεικνύεται από τη σταθερά αυξανόμενη χρήση του. Από το 2005, περισσότεροι από 12 εκατομμύρια πολίτες έχουν επισκεφθεί τον δικτυακό τόπο Europass του Cedefop (<http://europass.cedefop.europa.eu>), αριθμός ο οποίος ξεπέρασε κάθε προσδοκία. Ιδιαίτερη επιτυχία σημειώνει το «Ευρωπαϊκό Βιογραφικό».

Τα συστήματα μεταφοράς διδακτικών μονάδων δεν είναι ακόμη ευρέως διαδεδομένα στα ευρωπαϊκά συστήματα ΕΕΚ. Η ωρίμανση του ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς διδακτικών μονάδων για την επαγγελματική κατάρτιση (ECVET) απαιτεί ακόμη σημαντικό έργο. Αποτελέσματα αναμένονται σήμερα από πειραματικά σχέδια που δοκιμάζουν το ECVET στην πράξη.

Η εμπιστοσύνη στην ποιότητα των επικυρωμένων αποτελεσμάτων της μάθησης είναι απαραίτητη για την επιτυχία των κοινών ευρωπαϊκών εργαλείων. Πολλές χώρες θεωρούν ότι το έργο δημιουργίας εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων, η διαμόρφωση νέων προτύπων και προγραμμάτων σπουδών, καθώς και η αύξηση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων, συμβάλλουν στην ποιότητα της παρεχόμενης κατάρτισης. Υπάρχει τάση παρακολούθησης και αξιολόγησης της κατάρτισης σύμφωνα με το Κοινό Πλαίσιο Διασφάλισης της Ποιότητας. Παράλληλα, αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στον καθοριστικό ρόλο των εκπαιδευτών, στους οποίους γίνονται προσπάθειες να παράσχονται εφόδια για τους νέους, πολύπλοκους ρόλους που αναλαμβάνουν.

ΕΠΕΠ: προς την εθνική υλοποίηση

Επικύρωση της γνώσης που αποκτάται από πείρα: υψηλή προτεραιότητα

Europass: μια απτή προσφορά στους πολίτες

Σύστημα μεταφοράς διδακτικών μονάδων

Διασφάλιση της ποιότητας: το κλειδί της επιτυχίας

Ο αριθμός των αποφοίτων ποικίλλει

Δημογραφική παρακμή και αύξηση των αναγκών σε δεξιότητες

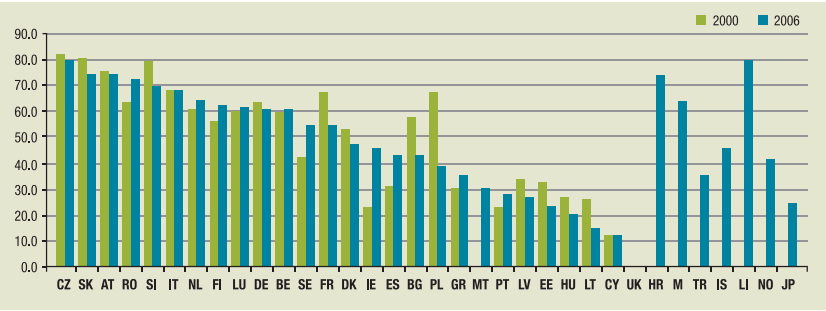
Αυξανόμενη έλλειψη δεξιοτήτων

Εθνικές προτεραιότητες - προκλήσεις και πρόοδος

Ανάπτυξη και αύξηση της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης

Ποσοστό μεγαλύτερο του 50 % των αποφοίτων της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ προέρχεται από προγράμματα επαγγελματικής και προεπαγγελματικής εκπαίδευσης, αλλά με σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών.

Απόφοιτοι επαγγελματικής εκπαίδευσης ως % του συνόλου των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επίπεδο ISCED 3, 2000 και 2006

Πηγή: Eurostat (UOE), 2000 και 2006, για Αυστρία (AT) και Ουγγαρία (HU) δεδομένα του 2001, μη διαθέσιμα δεδομένα για Ηνωμένο Βασίλειο (UK) και Μάλτα (MT) (2000)

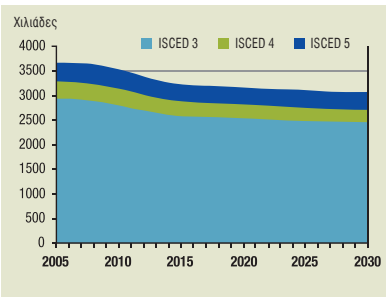
Οι περισσότερες χώρες προσπαθούν να προσελκύσουν πιο πολλούς νέους με κάθε είδους δεξιότητες και υπόβαθρο στην επαγγελματική εκπαίδευση. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν ακόμη περισσότερες προσπάθειες, ιδίως δεδομένου της γήρανσης του πληθυσμού και των αυξημένων αναγκών σε επαγγελματικές δεξιότητες.

Εάν τα ποσοστά συμμετοχής και αποφοίτησης από την επαγγελματική εκπαίδευση παραμείνουν σταθερά, ο αριθμός των αποφοίτων της ανώτερης δευτεροβάθμιας κατάρτισης αναμένεται να μειωθεί κατά 500 000 από το 2005 έως το 2030, με την εντονότερη μείωση να παρατηρείται κατά το διάστημα 2009-15.

Οι ανάγκες για δεξιότητες θα αυξηθούν έντονα σε όλους τους τομείς και τα επαγγέλματα. Κατά το διάστημα 2006-20, οι μισές από τις νέες θέσεις εργασίας που θα προκύψουν (λόγω ανάπτυξης ή λόγω αντικατάστασης ατόμων που εγκαταλείπουν την αγορά εργασίας) αναμένεται ότι θα απαιτούν προσόντα μέσου επιπέδου–ιδίως επαγγελματικά προσόντα.

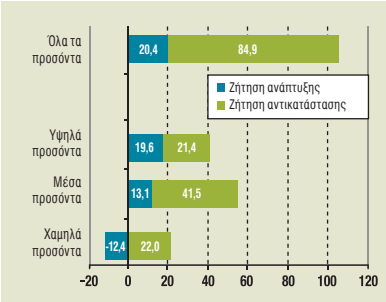
Η μείωση του αριθμού των ατόμων που εισέρχονται στην αγορά εργασίας με επαγγελματικά προσόντα, η υψηλή ζήτηση αντικατάστασης και οι αυξανόμενες απαιτήσεις σε δεξιότητες έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην προσφορά εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, επισείοντας την απειλή να δημιουργηθούν ελλείψεις σε κατάλληλο εργατικό δυναμικό. Ο κίνδυνος είναι πραγματικός, καθώς στην Ευρώπη υπάρχουν ήδη 78 εκατομμύρια εργαζομένων χαμηλής ειδίκευσης στον ενεργό πληθυσμό ηλικίας 25-64 ετών.

Αριθμός αποφοίτων ΕΕΚ (15-24), ΕΕ, ανά επίπεδα ISCED, 2005-2030

Πηγή: Cedefop, 2008 (α)

Ζήτηση ανά επίπεδο προσόντων, ΕΕ, 2006-2020, αλλαγή σε χιλιάδες

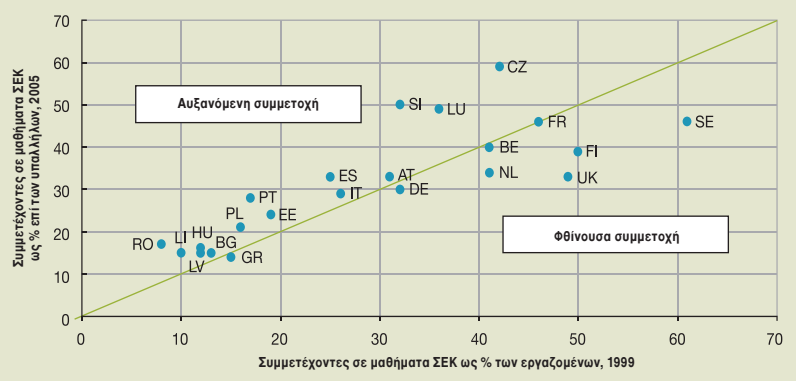
Πηγή: Cedefop, 2008 (β)

Μεγαλύτερη συμμετοχή στη συνεχιζόμενη κατάρτιση στα περισσότερα κράτη μέλη

Αύξηση συμμετοχής και επενδύσεων στη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση

Το 2005, το 33% των υπαλλήλων της ΕΕ συμμετείχαν σε μαθήματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (ΣΕΚ) που διοργανώθηκαν από επιχειρήσεις. Τα κράτη μέλη που εντάχθηκαν πιο πρόσφατα στην ΕΕ καλύπτουν την υστέρησή τους, ορισμένα επενδύοντας περισσότερο στο ανθρώπινο δυναμικό. Σε άλλα κράτη μέλη όμως, με παραδοσιακά υψηλή συμμετοχή στη συνεχιζόμενη κατάρτιση, τα ποσοστά συμμετοχής μειώθηκαν.

Εργαζόμενοι που συμμετείχαν σε μαθήματα συνεχιζόμενης κατάρτισης ως % του συνόλου (όλες οι επιχειρήσεις), ΕΕ, 1999 και 2005

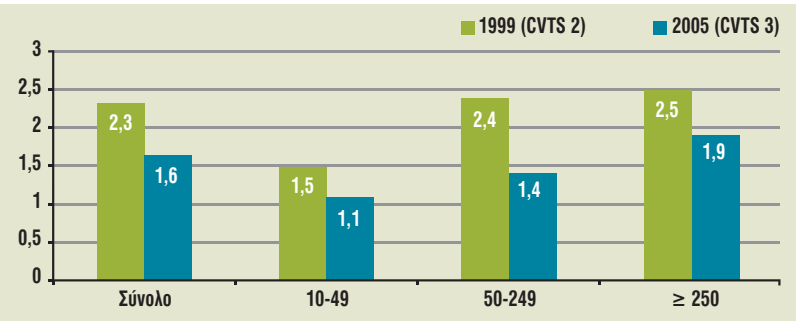

Πηγή: Eurostat, CVTS 1999 και 2005, τα δεδομένα του 2005 δεν είναι τελικά

Σημείωση: Η Δανία (DK) και η Νορβηγία (NO) δεν περιλαμβάνονται λόγω της περιορισμένης συγκρισιμότητας των δεδομένων του 1999 και του 2005. Δεν υπάρχουν δεδομένα για το 1999 για την Κύπρο (CY), τη Μάλτα (MT) και τη Σλοβακία (SK). Δεν υπάρχουν δεδομένα για το 2005 για την Ιρλανδία (IE).

Οι δαπάνες των επιχειρήσεων για τη συνεχιζόμενη κατάρτιση μειώθηκαν στην ΕΕ από 2,3% του κόστους εργασίας το 1999 σε 1,6% το 2005, με τη μεγαλύτερη μείωση να παρατηρείται σε επιχειρήσεις μεσαίου μεγέθους.

Δαπάνες των επιχειρήσεων σε ΣΕΚ ως % του συνολικού κόστους εργασίας ανά μέγεθος επιχειρήσεων, ΕΕ 25, 1999 και 2005

Πηγή: Eurostat, CVTS 1999 και 2005

Σημείωση: Τα δεδομένα του 2005 είναι προσωρινά.

Ως απάντηση, οι χώρες ενθαρρύνουν τον μεγαλύτερο επιμερισμό της ευθύνης για την κατάρτιση μεταξύ κρατών, επιχειρήσεων και εργαζομένων. Αναπτύσσουν πολιτικές επιμερισμού του κόστους και νέα εργαλεία, όπως φορολογικά κίνητρα, κουπόνια μάθησης, λογαριασμούς κατάρτισης, προγράμματα αποταμίευσης και δάνεια, τα οποία συχνά συνδυάζονται μεταξύ τους. Τα κλαδικά ταμεία κατάρτισης, τα οποία αποτελούν αντικείμενο κοινής διαχείρισης με τους κοινωνικούς εταίρους, βελτιώνουν την συνάφεια της κατάρτισης με τις κλαδικές ανάγκες.